

- ۵- **مرجع تقلید:** گروهی از فقیهان که در احکام دین تخصص دارند و می توانند احکام و قوانین دین را در اختیار مردم قرار دهند، مرجع تقلید گویند.
- ۶- **ولی فقیه:** از میان فقها، کسی که توانایی سرپرستی و ولایت جامعه را دارد، عهده دار حکومت می شود و قوانین الهی را در جامعه به اجرا در می آورد. فقیهی که این مسئولیت را بر عهده گیرد، ولی فقیه گویند.

درس یازدهم (عزت نفس)

بخش آیات و روایات:

- ۱- **با توجه به آیات ۱- «مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعِزَّةَ فَلِلَّهِ جَمِيعًا» و ۲- «وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءَ سَيِّئَةٍ مِثْلُهَا وَتَرَهُمْ ذِلَّةً» ۳- «لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَى وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ» راه دستیابی به عزت چیست؟ ۱- بندگی خدا و نزدیکی به او ۲- دوری از کارهای بد ۳- انجام کارهای نیک**
- ۲- **روایت امام علی (ع) «إِنَّهُ لَيْسَ لِأَنْفُسِكُمْ ثَمَنٌ إِلَّا الْجَنَّةُ فَلَا تَتَّبِعُوا إِلَّا بَهَا» به کدامیک از راههای تقویت عزت اشاره دارد؟ شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک**
- ۳- **روایت حضرت علی (ع) «بندۀ کسی مثل خودت نباش زیرا خداوند تو را آزاد آفریده است» به کدام راه تقویت عزت نفس اشاره دارد؟ توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او**

درستی و نادرستی عبارات را با ص/غ مشخص نمایید:

- ۱- خداوند عزیز است معنایش این است که کسی نمی تواند او را مغلوب کند و در اراده او نفوذ کند. **ص**
- ۲- «میان سالی» بهترین زمان برای پاسخ منفی دادن به تمایلات گاه و بیگاه است. **غ**
- ۳- خداوند با احکام خود، چگونگی بهره مندی از تمایلات دانی را مشخص نموده است **ص**
- ۴- خداوند جایگاه ما انسانها را در خلقت بیان کرده است. **ص**
- ۵- عزت از صفاتی است که قرآن کریم، بیش از ۹۵ بار خداوند را به آن توصیف نموده است. **ص**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل نمایید:

- ۱- واژه ذلت در برابر قرار دارد. **عزت**
- ۲- پیشوایان ما با تکیه بر خداوند و پیوند با او توانستند در سخت ترین شرایط زندگی کنند. **بندگی - عزتمندانه**
- ۳- دعوت عقل و وجدان یا همان از ما می خواهد در حدتیا به تمایلات فروتر پاسخ دهیم. **نفس لوآمه**
- ۴- اگر مجرمان و گناهکاران افرادی فاقد هستند . **عزت**
- ۵- یکی از مهمترین قدم ها در مسیر کمال ، است . **تقویت عزت نفس**

به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

- ۱- **اگر صفت «عزت» در وجود ما شکل بگیرد چه نتیجهای خواهد داشت؟ مانع بسیاری از زشتی ها خواهد شد.**
- ۲- **واژه «عزت» و «ذلت» به چه معناست؟ عزت به معنای نفوذ ناپذیری و تسلیم نبودن است و واژه «ذلت» به معنای نفوذ پذیری و مغلوب و تسلیم شدن است. درست نقطه مقابل عزت**
- ۳- **راههای تقویت عزت نفس را نام ببرید. ۱. شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک ۲. توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او**
- ۴- **انواع تمایلات در انسان را نام برده و بنویسید به کدام بعد انسان مربوط می شوند؟ ۱- تمایلات عالی مربوط به روح الهی و معنوی ۲- تمایلات دانی مربوط به بعد دنیایی و حیوانی**
- ۵- **چرا انسان با دست یافتن به تمایلات دانی لذت می برد؟ زیرا این تمایلات لازمه زندگی در دنیا هستند و بدون آنها نمی توان زندگی کرد یا زندگی سخت و مشکل میشود.**

۶- هرانسانی در درون خود با دو دعوت روبرو است آنها را بنویسید. ۱- دعوت عقل و وجدان یا همان نفس لواحه ۲- دعوت هوی و هوس یا همان نفس اماره
 ۷- نفس لواحه از ما چه می خواهد؟ در حد نیاز به تمایلات فروتر پاسخ دهید و فرصتی فراهم کنیم که تمایلات معنوی و الهی در ما پرورش پیدا کند
 و آن زیباییها و جودمان را فرا بگیرند.

۸- نفس اماره از ما چه می خواهد؟ فقط به تمایلات بعد حیوانی سرگرم و مشغول باشیم و از تمایلات عالی و برتر غافل بمانیم.

۹- چه موقع تمایلات دانی بد می شوند؟ زمانی که این تمایلات را اصل و اساس زندگی قرار دهد و فقط در فکر رسیدن به آنها باشد و از تمایلات الهی خود غافل بماند.

۱۰- حد و مرز توجه به تمایلات بعد حیوانی و دنیایی را چه کسی می داند؟

«خداوند» و اوست که با احکام خود، چگونگی بهره مندی از این تمایلات را مشخص کرده تا انسان بتواند در عین بهره مندی از آن ها به رشد و کمال واقعی خود برسد.

۱۱- با توجه به فرمایش حضرت علی(ع) «خالق جهاندر نظر آنان عظیم است و در نتیجه، غیر خدا در نظر آنان کوچک شد» بنویسید؛ وقتی که

انسان به چنین شناختی رسید چه نتایجی برای وی دارد؟ ۱- تسلیم خدای شود. ۲- بندگی اورامی پذیرد ۳- در مقابل غیر خدا، عزیز و تسلیم ناپذیر باقی می ماند.

۱۲- پیشوایان ما چگونه توانستند در سخت ترین شرایط عزت مندانه زندگی کنند و هیچ گاه تن به ذلت و خواری ندهند؟ با تکیه بر بندگی خداوند و

پیوند با او

به سؤالات زیر پاسخ کامل بدهید:

۱- از راههای تقویت عزت نفس، «شناخت ارزش خود و فروختن خویش به بهایی اندک» را توضیح دهید.

اگر کالای گران قیمتی، مانند طلا داشته باشیم، اما ارزش و قیمت آن را ندانیم، به آسانی فریب می خوریم و آن را به بهای اندک می فروشیم. اما اگر ارزش آن را بدانیم، آن را عزیز می شماریم و به قیمت واقعی می فروشیم و بهایی برابر با ارزش آن به دست می آوریم.

۲- از راهی تقویت عزت «توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او» را توضیح دهید.

خدایی که خالق تتم هستی است. سرچشمه و منبع همه قدرت ها و عزت هاست. او وجود شکست ناپذیری است که هیچ کس توانایی ایستادن در برابر قدرت او را ندارد. بنا بر این، هر کس به دنبال عزت است، باید خود را به این سرچشمه وصل کند.

۳- جدول زیر را که معرف «اسوه ای عزت در برابر ستمگران» است را کامل کنید:

اسوه عزت	شرح واقعه	کار عزت مندانه ایشان
پیامبر اکرم(ص)	وعده ی ثروت و قدرت و ریاست بر مکه به پیامبر اکرم(ص) از سوی بزرگان این شهر در حالی که ایشان در آن هنگام در محاصره ی طاقت فرسای مشرکان مکه بود و جز حضرت ابوطالب(ع) و حضرت خدیجه(س) و یارانی اندک و فقیر، پشتوانه ای نداشت؛	فرمود: اگر اینان(بزرگان شهر مکه که به ایشان، وعده ی ثروت و قدرت و ریاست بر این شهر می دادند)، خورشید را در دست راستم و ماه را در دست چپم بگذارند، از راه حق دست بر نمی دارم و تسلیم نمی شوم،
امام حسین(ع)	زمانی که یزیدیان با بیش از سی هزار جنگجو، ایشان رزا محاصره کردند و از او خواستند که زیرباریعت با یزید برود؛	فرمود: «مرگ با عزت از زندگی با ذلت، بهتر است.»
حضرت زینب(س)	در حالی که انبوه مصائب و سختی را تحمل کرده بود، در پاسخ به جماعی تحقیر آمیز عبیدا...ین زیاد، حاکم کوفه که گفت: دیدی خدا چه بر سر خاندان شما آورد؟	حضرت زینب(س) با قدرت فرمود: «در این واقعه، جز زیبایی ندیدم.

۴- انسان در برابر تمایلات چگونه می تواند ایستادگی کند؟ «تمرین» هر انسانی در درون خود، گاه و بیگاه با تمایلات و خواسته هایی رو برو می شود که پاسخ مثبت ندادن به آنها، عزت نفس را ضعیف می کند و انسان را به سوی خواری و ذلت سوق می دهد. حال اگر این پاسخگویی ادامه یابد، خواری و ذلت انسان را احاطه می کند، به طوری که در برابر هر خواست نامشروع درونی و بیرونی مقاومت نمی کند و به سرعت تسلیم می شود.

۵ - چرا نوجواری و جوانی بهترین زمان برای پاسخ دادن به تمایلات گاه و بیگاه است؟ توضیح دهید. انسانی که در این دوره سنی به سر می برد، هنوز به گناه عادت نکرده و خواسته های نامشروع در وجود او ریشه دار نشده و به تعبیر پیامبر(ص) چنین کسی به آسمان نزدیک تر است. یعنی گرایش به خوبیها در او قوی تر است. بنابراین بهتر از هر آدمی می تواند ایستادگی در برابر تمایلات منفی را تمرین کند و عزت نفس خود را تقویت کند.

۶ - تمایلات عالی را با مثال تعریف کنید: مانند تمایل به دانایی، عدالت، شجاعت، حیا و... که مربوط به روح الهی و معنوی انسان هستند. ما با رسیدن به ایت تمایلات احساس موفقیت می کنیم و از آنها لذت می بریم.

۷ - تمایلات دانی را با ذکر مثال تعریف کنید: مانند تمایل به ثروت، شهوت، غذاهای اذیذ، زیورآلات و رفاه مادی، که مربوط به بعد حیوانی و دنیایی انسان است و وقتی به این تمایلات دست می یابیم، از آنها لذت می بریم و خوشحال می شویم. انسان به طور طبیعی به این امور میل دارد و علاقه نشان می دهد. زیرا لازمه زندگی در دنیا هستند و بدون آنها نمی توان زندگی کرد. این تمایلات در ذات خود بد نیستند، اما نسبت به بعد الهی و معنوی ناچیز هستند.

۸ - انسانی که به هوی و هوس پاسخ مثبت می دهد و تسلیم آن می شود، چه نتایجی برای وی دارد؟ قدم در وادی ذلت گذاشته و از راه رشد باز می ماند. پس از این مرحله است که وقتی در برابر ستمگران و قدرتمندان قرار گرفت، زیر بار ذلت می رود و تسلیم خواسته های آنها هم می شود. بنا بر این، کسی که در مقابل دیگران تن به ذلت می دهد، ابتدا در مقابل تمایلات پست درون خود شکست خورده و تسلیم شده و سپس مغلوب و رگویان و قدرتمندان گردیده و تسلیم خواسته های آنان شده است.

۹ - تحقیقات نشان می دهد که اکثر مجرمان و گناهکاران و انسانهای مفید و نیکوکار جامعه چه کسانی هستند؟ اکثر مجرمان و گناهکاران افرادی فاقد عزت نفس هستند یا عزت نفس بسیار پایینی دارند، در حالی که اکثر انسان های مفید و نیکوکار جامعه دارای عزت نفس بالایی می باشند و کمتر مرتکب گناه می شوند.

بخش اصطلاحات:

۱- انسان عزیز: کسی که در برابر مستکبران و ظالمان و همچنین در برابر هوی و هوس می ایستد، مقاومت می کند و تسلیم نمی شود. او زیر بار عملی که روحش را می آزارد و او را حقیر می کند نمی رود.

۲- انسان ذلیل: کسی که در برابر مستکبران و زور گویان تن به خواری می دهد و هر فرمانی را می پذیرد؛ همچنین تسلیم هوی و هوس خویش می شود و هر کاری را که موافق هوی و هوس او باشد انجام می دهد، هرچند که آن کار روحش را به گناه آلوده کند.

- پاسخ مناسب سؤالات را مشخص نمایید:

۱- خداوند جابگام ما انسان ها را در خلقت بیان می کند و می فرماید: «ما، فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.» این فرمایش خدا، با کدام یک از راه های تقویت عزت «ارتباط» دارد؟

۱) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

۲) توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

۲- فرمایش خداوند در خطاب به انسان: «ای فرزند آدم! این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم.» به کدام یک از راه های تقویت عزت اشاره دارد؟

۱) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

۲) توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

۳- این فرمایش امیرالمومنین علی(ع): «انه لیس لانیفسکم ثمن الا الجنه فلا تبيعوها الا بها؛ همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس(خود را) به کمتر از آن نفروشید.» با کدام یک از راه های تقویت عزت «ارتباط» دارد؟

۱) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

۲) توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

۴- کدام یک از موارد زیر، با «شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک» که یکی از راه های تقویت عزت است، ارتباط ندارد؟

۱) همانا بهایی برای جان شما جز بهشت نیست، پس خود را به کمتر از آن نفروشید.

۲) ای فرزند آدم! این مخلوقات را برای تو آفریدم و تو را برای خودم.

۳) بنده ی کسی مثل خودت نباش؛ زیرا خداوند، تو را آزاد آفریده است.

۴) ما فرزندان آدم را کرامت بخشیدیم... و بر بسیاری از مخلوقات برتری دادیم.

۵ - جمله امیرالمومنین(ع) که در آن می فرماید: « بنده ی کسی مثل خودت نباش؛ زیرا خداوند، تو را آزاد آفریده است.»

با کدام یک از راه های تقویت عزت «ارتباط» دارد؟

۱) شناخت ارزش خود و نفروختن خویش به بهای اندک

۲) توجه به عظمت خداوند و تلاش برای بندگی او

درس دوازدهم (پیوند مقدس)

بخش آیات و روایات:

۱ - این آیات ۱- « وَ مِنْ آيَاتِهِ اَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا لِيَسْكُنُوا اِلَيْهَا وَ » ۲- وَ اللّٰهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ اَنْفُسِكُمْ اَزْوَاجًا وَ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ

اَزْوَاجِكُمْ بَنِيْنَ وَ حَفَدَةً وَ » به کدام اهداف ازدواج اشاره دارد؟ ۱- انس روحی با همسر ۲- رشد و پرورش فرزندان

۲ - این سخن حضرت علی « حُبُّ الشَّيْءِ يَّعْمَى وَ يُصَمُّ » به چه مورد مهمی در مورد انتخاب همسر اشاره دارد؟ برای موفق شدن در انتخاب باید با تسلط کامل بر شور و احساس جوانی و چشم باز عمل کرد زیرا علاقه و محبت به یک شخص چشم و گوش را می بندد و عقل را به حاشیه می راند.

۳ - این روایت پیامبر(ص) که « کسی که ازدواج کند ، نصف دین خود را حفظ کرده است، باید برای نصف دیگر، از خدا پروا نماید.» چه مطلبی را برای ما بیان می کند؟ اهیت ازدواج

۴ - به فرموده رسول اکرم(ص) محبوبترین بنا نزد خداوند چیست؟ ازدواج

درستی و نادرستی عبارات را با ص/غ مشخص نمایید:

۱ - انسان با رسیدن به سن بلوغ و دوره جوانی وارد مرحله مسئولیت پذیری می شود. **ص**

۲- دوره کودکی حساسترین و ارزشمندترین دوره عمر انسان است. **غ**

۳ - ابتدایی ترین زمینه ازدواج انس با همسر است. **غ**

۴ - طبق مقررات اسلامی ، اگر عقدی به زور صورت بگیرد ، باطل است. **ص**

۵ - مهمترین معیار همسر شایسته ، با ایمان بودن است. **ص**

۶ - اگر بین بلوغ جنسی و عقلی تا ازدواج فاصله بیافتد مشکلی بوجود نمی آید. **غ**

۷ - شایسته است که بتدریج در باره هدف خود از ازدواج فکر کنیم و هوشمندانه وارد این مرحله از زندگی شویم. **ص**

۸- پدران و مادران ، نباید نظر خود را بر فرزندشان تحمیل کنند و آن ها را به ازدواجی ناخواسته بکشانند. **ص**

جاهای خالی را با کلمات مناسب تکمیل نمایید:

۱- ازدواج برای رفع نیازهای و پاسخگویی به قانون انجام می شود.

۲- آمادگی برای ازدواج نیازمند ۱- بلوغ و ۲- بلوغ است.

طبیعی - خلقت

جنسی - عقلی و فکری